

МОНЕТИ ОТ КЪСНОРИМСКО НЕУКРЕПЕНО СЕЛИЩЕ В М. КОЗЛУКА, С. МАЛКО ТРЪНОВО (ОБЕКТ №11 ПО ТРАСЕТО НА АМ „ТРАКИЯ“, ЛОТ 1)

Бистра БОЖКОВА

При археологическите проучвания на късноримско неукрепено селище при с. Малко Тръново, са разкрити две сгради с правоъгълен план: А с едно помещение и Б с три помещения; ограден зид; над 20 боклучни ями, както и вкопана пещ за строителна керамика. В тях са открити керамични съдове, метални находки, включително накити, както и бронзови монети (Тонкова, Лозанов 2004, 59; Тонкова, Димитров 2005, 99). Последните оформят значителен по обем нумизматичен комплекс, който дава представа за монетното обращение в селището. Той се датира в периода III – края на IV – началото на V в.

Най-ранната регистрирана монета е с изтрита повърхност, върху която личи изображение на бюст надясно, чиито характеристики ни дават основание да предположим, че този екземпляр се датира във II в. (**табло XXXIII. 1**). Със сигурност обаче можем да приемем, че най-ранните монети са на император Елагабал (218-222). Едната представлява бронзово ядро за денар. Върху аверса ѝ е изобразен бюст на императора, а върху реверса е представена сцена, при която владетелят извършва жертвоприношение над олтар (**табло XXXIII. 2**). Вторият екземпляр е с образа и името на същия владетел и представя автономното градско монетосечене в Долна Мизия и Тракия от II-III в. (**табло XXXIII. 3**). Монетата е отсечена в монетарницата на Маркианопол и представя върху обратната страна изображение на Конкордия, права, с патера и рог на изобилието (Varbanov I 2005, no 1495). Друга монета с изтрита повърхност също може да се отнесе към градското монетосечене в Долна Мизия и Тракия. След известен хиатус от около 30 години в нумизматичния комплекс се явява екземпляр на император Галиен (253-268). След монетната реформа на Каракала в римско-

то императорско монетосечене се въвежда нов сребърен номинал – антониниан, но с годините сребърното съдържание в него намалява до степен, че вече се определя като меден антониниан (Sutherland 1974, 233). Това явление е засвидетелствано чрез екземплярите на императорите Галиен, Клавдий II Готски (268-270), Аврелиан (270-275), съпругата му Северина и Диоклетиан (284-305) (**табло XXXIII, 4-6**). Нов етап в развитието на Римската империя бележат реформите на император Диоклетиан, като част от тях се явява и монетната реформа, проведена в 294 г., която връща в обращение тежкия бронзов номинал (Sutherland 1974, 243-252). От този период са фолисите на Диоклетиан и Север II (305-307), отсечени в монетарниците на Рим и Хераклея (**табло XXXIII, 7-9**), както и монети на Лициний I (308-323) и Константин I (306-337). След тетрархическото управление в империята се налага двувластието на Лициний I и Константин I като августи, а като цезари към управлението се присъединяват синовете им – Лициний II, Крисп и Константин II (**табло XXXIII, 10; табло XXXIV, 1-9, 15, 16**). От този период в нумизматичния комплекс присъстват екземпляри на споменатите владетели, отсечени в монетарниците на градовете Аквилея, Сисция, Тесалоника, Хераклея, Никомедия. След 324 г. от власт са отстранени Лициний I и синът му. Едноличен владетел в империята остава Константин I. В 330 г. за нова столица се обявява Константинопол и още от 326 г. в града започва да функционира монетно ателие, което след 330 г. активно се включва в мрежата на императорските монетарници (RIC VII, 562). От този период в монетния комплекс от Малко Тръново са засвидетелствани множество екземпляри, сред които се открояват тези, посветени на споменатото по-горе събитие – обявяване на новата столица на империята. Това са монетите от възпоменателните емисии с изображение върху аверса на бюстове на перонификациите на старата и новата столица – Рим и Константинопол (**табло XXXIV, 12, 13**). Освен тях присъства и друг интересен екземпляр – този с типа CONSTANTINIANA DAFNE (**табло XXXIV, 11**). Той се сече единствено в монетарницата на Константинопол в периода 328-329 г. Освен екземпляри с името и образа на Константин I сред монетите се срещат и такива на неговите синове, Константин II, Констанс и Констанций II (**табло XXXIV, 17; табло XXXV, 1, 2, 4**), както и на техния родственик, цезаря Делмаций. От времето на управление на Констанций II има множество екземпляри от типа FEL TEMP REPARATIO – войн пробжда повален конник, тип който се сече близо 10 години, от 351 до 361 г. (**табло XXXV, 6, 7**). От същия тип са засвидетелствани екземпляри, сечени и за съуправителите на императора – цезарите Констанций Гал и Юлиан II (**табло XXXV, 8, 9**). Съществува екземпляр, който свидетелства и за управлението

на Юлиан II като август (**табло XXXV. 10**). Следва монета на кратко задържалия се на императорския престол генерал на Юлиан II – Йовиан (**табло XXXV. 11**). В нумизматичния комплекс от Малко Тръново са застъпени екземпляри от емисии на владетелите от Валентиниановата династия – Валентиниан I, Валенс, Грациан и Валентиниан II (**табло XXXV. 12-18**). Династията на Теодосий I е представена с монети на същия император, както и на синовете му Аркадий и Хонорий (**табло XXXV. 19-21; табло XXXVI.1**). От този период става все по-разпространен дребният меден номинал, условно наречен АЕ4. Сред неопределяемите, силно изтрити и обезличени екземпляри личат такива, сечени най-общо казано в края на IV-началото на V в. Най-късната монета в разглеждания комплекс е тази на Юстиниан I – екземпляр от 40 нумии, отсечен преди монетната реформа, проведена от този владетел в 539 г. (**табло XXXVI. 2**).

От представената таблица (виж таблица I) се вижда, че в късноримското неукрепено селище при с. Малко Тръново е застъпено монетосеченето в Римската империя през целия IV в., а след 408 г. не могат със сигурност да се определят и датират екземпляри. Както в повечето селища от този период могат да се регистрират и екземпляри от ранния VI в. Като се има предвид, че проучването на този обект не е в своята пълнота, то би следвало да предположим, че биха могли да бъдат по-многобройни екземплярите от втората половина на III в., а също и тези от VI в. В монетния комплекс преобладава продукцията на ателиетата в Кизик, Константинопол и Хераклея.

Голяма част от монетите по своето местонамиране произхождат от повърхностния пласт или от изхвърлената вече пръст. Проучвателите на обекта отбелязват наличието на над 20 боклучни ями, в които са открити фрагменти от битова керамика, метални находки, сред които накити и монети. Последните се откриват най-вече в ямния комплекс № 118/119. Екземплярите са от периодите 313-315 г.; 341-346 г.; 351-361 г. и 364-367 г.; от яма № 129 откритата монета е от 355-363 г. Също така са регистрирани монети около сграда А от втората половина на III в. и 324-325г.; в сграда Б те са от 337-339, 341-346 337-341 и 383-392 г. (фиг. 1).

Така представен нумизматичният комплекс от обекта потвърждава наличието на монетна циркулация, макар и в ограничени размери от III в., която без прекъсване навлиза в една по-интензивна фаза от периода на управление на наследниците на Константин I. Със сигурност паричното обращение е продължило до първите години на V в. Дали можем да говорим за неговото подновяване в началото на VI в. засега е трудно да се каже, поради наличието само на един единствен екземпляр, този на Юстиниан I.

КАТАЛОГ

1. Неопределяема монета, II век

Л. Бюст надясно.

Оп. Изтрита повърхност.

АЕ, д.-24/25 мм, ПИН 78

(табло XXXIII.1)

W от сонда, повърхностен пласт.

2. Елагабал

Л. IMP .../ PIVS AVG – Бюст надясно с лавров венец.

Оп.....IS ELAGAB – Императорът прав, надясно, извършва жертвоприношение над олтар.

АЕ, д.-18 мм, ПИН 589

(табло XXXIII.2)

Сектор II; обект: Л. 181; коорд. И..; от повърхността 0,50 м

3. Елагабал/Маркианопол

Л. ... – Бюст надясно с лавров венец.

Оп. YΠ I ΔΑΝΤ ΣΕΛΕΥΚ ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΙΤΩΝ – Конкордия права, наляво, с патера и рог на изобилието.

АЕ, д.-26 мм, инв. № 98

(табло XXXIII.3)

Varbanov I, 2005, no 1495

На 3 м S от сондаж 5; дълб. 0,10 м от повърхността.

4. Галиен

Л.LLIENVS.... – Бюст надясно с лъчиста корона.

Оп.....GVSTI – изтрито изображение.

АЕ антониниан, д.-17 мм, инв. № 65

S от сервитута извън него.

5. Клавдий II Готски

Л. ...DIVS P F AVG – Глава надясно с лъчиста корона.

Оп. VICT... – Трофей, от двете му страни седнали гърбом по един пленник.

АЕ, антониниан, д.- 19-21 мм, ПИН 363

Сондаж: кв. 30/-10; дълб.-0,68; престъргване.

6. Аврелиан

Л...MP AVRELIANVS AVG – Бюст надясно с лъчиста корона.

Оп. REST/ITVT...ORBIS – Виктория и владетелят прави, застанали един срещу друг.

В полето: Г

АЕ, антониниан, д.-21 мм, ПИН 786

(табло XXXIII.4)

Сектор около яма 208, от изхвърлената пръст.

7. Северина (съпруга на Аврелиан)

Л. SEVERI/NAE AVG – Бюст надясно в полумесец.

Оп. CONCOR/DIAE MIL/.... – Конкордия права, насреща с две бойни знамена.

В отреза: XXI

АЕ, антониниан, д.-21 мм, ПИН 485

(табло XXXIII.5)

Сектор II, съоръжение 150, на границата между кв. 0/10 и 0/20, 5,00 м И от т. 0/20, от повърхността: 0,11 от ЦР от №,20 от засичането.

8. Бронзова монета, сечена от автономна градска управа II-III в.

Л. Глава надясно.

Оп. Права фигура насреща.

АЕ, д.- 29 мм, ПИН 406

Насип.

9. Втората половина на III в.

Л. IMP..... – Бюст надясно с лъчиста корона.

Op. F.....VX – Фортуна, права наляво с рог на изобилието и кормило.

AE, антониниан, д.-19 мм, ПИН 331

Сондаж: сграда А; дълб. 0,65 от ЦР; северен край на вкопано съоръжение
1,72 м от Е зид на сграда А, 2,50 м от N зид на сграда А.

10. Втората половина на III в.

Л. Бюст надясно с лъчиста корона.

Op. Женска фигура наляво с рог на изобилието.

AE, д.-16/17 мм, ПИН 10

Сондаж 6

11. Диоклетиан

Л. IMP DIOCLETIANVS AVG – Бюст надясно с броня и лъчиста корона.

Op. IOVI CONSERVAT AVGG

Юпитер прав насреща със скиптър и светкавица. Долу вляво – орел.

В отреза: XX венец IA

AE, антониниан, д.-22/23 мм, ПИН 88

(табло XXXIII.6)

Рим RIC V/II 166

N от сервитута на обекта (189 + 340).

12. Диоклетиан

Л. IMP C DIOCLETIANVS P F AVG – Бюст надясно с лавров венец.

Op. GENIO POPVLI ROMANI – Гений прав, наляво с рог на изобилието и патера.

В отреза: B; в лявото поле: R

AE, нумус, д.-26-28 мм, ПИН 462

(табло XXXIII.7)

Рим, 296-297 г. (следи от сребърно покритие) RIC VI 64a

Кв. 30/30, сектор II, от повърхностния слой.

13. Диоклетиан

Л. IMP C C VAL DIOCLETIANVS P F AVG – Глава надясно с лавров венец.

Op. GENIO POPVLI ROMANI – Гений прав, наляво с рог на изобилието и патера.

В отреза: НТΔ

AE, нумус, д.-27 мм, инв. №329

(табло XXXIII.8)

Хераклея, 296-298 г. RIC VI 19a

Сондаж: кв. -10/-5; -5/-2,5, ниво под деструкциите.

14. Север II

Л. IMP C FLA VAL SEVERVS P F AVG – Бюст надясно с лавров венец.

Op. GENIO POPVLI ROMANI – Гений прав, наляво с патера и рог на изобилието.

В отреза: НТГ

AE, нумус, д.- 26 мм, ПИН 454

(табло XXXIII.9)

Хераклея, 307 г. RIC VI 30

Сектор II, от изхвърлената пръст.

15. Лициний I

Л. .../NIVS AVG – Бюст наляво с лавров венец.

Op./ERVATOR AVGG – Юпитер прав.

В отреза: ...Є

AE, д.-19/22 мм, ПИН. № 42

(табло XXXIII.10)

Около 313 г.

Между сонд. 7 и 12; на 2 м W от с.12; дълб.-0,10 м; от повърхностния слой.

16. Лициний I

Л. IMP C VAL LICIN LICINIVS P F AVG – Глава надясно с лавров венец.
On. IOVI CONS/ERVATORI- Юпитер прав, наляво, с Виктория в д.р. и скиптър в лявата. Долу, в краката му – орел.
 В отреза: SM [N]; в дясното поле: H
 АЕ, д.-21 мм, ПИН 463 (табло XXXIV. 1)
 Никомедия, 313 г. RIC VII 13
 Кв. 30/30, сектор II, от повърхностния слой.

17. Лициний I

Л. IMP C VAL LICIN LICINIVS P F AVG – Бюст надясно с лъчиста корона.
On. IOVI CONS/ERVATORI – Юпитер прав, наляво с Виктория и скиптър в ръце. В краката му – орел и пленник.
 В отреза: SMNG ; в дясното поле: X
 ПГ
 АЕ, д.-18-19 мм, ПИН 496 (табло XXXIV. 2)
 Никомедия, 321-324 г. RIC VII, 44
 Коорд. 0,10 м ЮЗ от т. 0/0; от повърхността 0,60 м.

18. Лициний II

Л. D N VAL LICIN LICINIVS NOB C – Бюст наляво с лавров венец.
On. IOVI CONS/ERVATORI CAESS – Юпитер прав, гол, наляво с Виктория в д.р., скиптър в л.р. Долу, в краката му – пленник.
 В отреза: SMANT, в дясното поле – I
 АЕ, д.-18 мм, ПИН 319 (табло XXXIV. 3)
 Антиохия, 317-320 г. RIC VII, 29
 Сондаж: 30/2,50; дълб.-0,30 м от терена, пътека между кв. 20/0 и 30/0; върху зида.

19. Лициний II

Л. LICINIVS IVN NOB CAES – Глава надясно с лавров венец.
On. CAESARVM NOSTRORVM. Във венец: VOT/V
 В отреза: TSEVI
 АЕ, д.-18-20 мм, ПИН 646 (табло XXXIV. 4)
 Тесалоника, 320 г. RIC VII, 92
 Сектор II; голям ров, СЗ; от пов. 0,30 м; КА вкопаване.

20. Константин I

Л. IMP CONSTANTINVS P F AVG – Бюст надясно с лавров венец.
On. SOLI IN/VI/CTO COMITI – Сол прав наляво с лъчиста корона и кълбо в л.р.
 В отреза: RS
 АЕ, д.-18/19 мм, ПИН № 92 (табло XXXIV. 5)
 Рим, края на 312-313 г. RIC VI 321
 Сектор II, кв.-10/0; дълб. 0,15-0,20 м E S.

21. Константин I

Л. IMP C FL VAL CONSTANTINVS P F AVG – Глава надясно с лавров венец.
On. IOVI CONS/SERVATORI – Юпитер прав, наляво с Виктория и скиптър в ръце. Долу, в краката му – орел.
 В отреза: SMK; в дясното поле: Є
 АЕ, д.-21 мм, ПИН 557 (табло XXXIV. 6)
 Кизик, 313-315 г. RIC VII, 3
 Сектор II; ямен комплекс 118, питос; от повърхността 0,82 м.

22. Константин I

Л. IMP CONSTAN/TINVS AVG – Бюст наляво с шлем и броня.

On. VICTORIA LAETAЕ PRINC PERP – Две Виктории прави, една срещу друга държат щит помежду си над олтар.

В отреза: €SIS•

АЕ, д.-19 мм, ПИН 46

(табло XXXIV. 7)

Сисция, 319 г. RIC VII, 61

На 2 м S от сондаж 7; дълб.-0,10 м след грейд.

23. Константин I

L. IMP CONSTANTINVS AVG – Бюст надясно с шлем и броня.

On. VICTORIAE LAETAЕ PRINC PERP – Две Виктории, прави държат помежду си щит върху олтар.

В отреза: €SIS

АЕ, д.-18 мм, ПИН 59

(табло XXXIV. 8)

Сисция, 318-320 г. RIC VII, 54

N от сондаж IX на нивото на сондажа в сервитута.

24. Константин I

L. CONSTAN/TINVS AVG – Глава надясно с лавров венец.

On. D N CONSTANTINI MAX AVG. Във венец: VOT/XX

В отреза: AQP

АЕ, д.- 17-19 мм, ПИН 796

(табло XXXIV. 9)

Аквилея, 320-321 г. (следи от посребряване) RIC VII, 65

„Голям ров“; реброто под КА зид.

25. Константин I

L. CONSTANT/INVS AVG – Глава надясно с лавров венец

On. D N CONSTANTINI MAX AVG

Във венец VOT/XX

В отреза: *

SMHA

АЕ, д.-17 мм, ПИН № 44

Хераклея, 324 г. RIC VII, 60

На 3 м S от сондаж 7; дълб. Около 0,10 м от повърхността.

26. Константин I

L. CONSTAN/TINVS AVG – Бюст надясно с лавров венец.

On. SARMATIA / DEVICTA – Виктория в ход надясно, в краката ѝ – пленник.

В отреза: SIRM

АЕ, д.-18 мм, ПИН 253

(табло XXXIV. 10)

Сирмиум, 324-325 г. RIC VII, 48

Сектор II, дълб. 0,50 (от зида) ; в сграда А; 2,50 от С и 3,10 от И ъгъл на сградата.

27. Константин I

L. CONSTANTI/NVS MAX AVG – Глава надясно с диадема.

On. CONSTANTINI/ANA DAFNE – Виктория седнала наляво. Пред нея – трофей и коленичил пленник. В лявото поле: Z

В отреза: CONS

АЕ, д.-18-19 мм, ПИН 458

(табло XXXIV. 11)

Константинопол, 328 г. RIC VII, 32

Сектор II, от изхвърлената пръст.

28. Константин I

L. CONSTANTI/.....AVG – Бюст надясно с диадема.

On. GLOR/IA EX.../...TVS – Два война прави, насреща с две знамена помежду им.

В отреза: •SMKE

АЕ, д.- 16/18 мм, инв. № 45
 Кизик, 332-333, 335 г. RIC VII, 95
 1,5 м S от сондаж 7; дълб.-около 0,90 м от повърхността.

29. Константин I / Urbs Roma

Л. VRBS ROMA – Бюст на Рома наляво.
Op. Вълчицата кърми двамата близнака.
 В отреза: CONSE•
 АЕ, д. – 14 мм, инв. № 5
 Константинопол, 333-335 г. RIC VII, 78
 10 м извън сервитута.

(табло XXXIV. 12)

30. Константин I / Constantinopolis

Л. CONSTAN/TINOPOLI – Бюст на Константинополис наляво.
Op. GLOR./AE EXERI/TVS – Два война прави, между тях – военно знаме.
 В отреза: CONS
 АЕ, д.-16 мм, ПИН 447
 Константинопол, 336-337 г. RIC VII, 144
 Сектор II, от изхвърлената пръст.

(табло XXXIV. 13)

31. Константин I (постумна)

Л. Глава надясно с воал.
Op. Квадрига в ход надясно.
 АЕ, д.-14-16 мм, ПИН 793
 337-341 г.
 Яма П19; от изхвърлената пръст.

32. Константин I (постумна)

Л. Глава надясно с воал.
Op. Квадрига в ход надясно.
 В отреза: ..MNA
 АЕ, д.-12-14 мм, ПИН 563
 Никомедия, 337-341 г.
 Сектор II, ЮИ рампа.

(табло XXXIV. 14)

33. Константин I (постумна)

Л. DVD V CONSTAN...VS PT AVG – Глава надясно с воал.
Op. VN/MR – Владетелят прав, надясно с тога и воал.
 АЕ, д.-13 мм, ПИН 794
 341-346 г.
 Яма П19; от изхвърлената пръст.

34. Константин I (постумна)

Л. Глава надясно с воал.
Op. VN/MR – Императорът прав, надясно с воал.
 АЕ, д.-11 мм, ПИН 1
 341-346 г.
 От повърхността; част от ядрото е отчупено.

35. Крисп

Л. D N FL IVL CRISPVS NOB CAES – Бюст наляво с лавров венец.
Op. PROVIDEN/TIAE CAESS – Лагерна порта с три кули.
 В отреза: MHTГ
 АЕ, д.-18 мм, ПИН 164
 Хераклея, 317 г. RIC VII, 18
 Сектор II, кв. 20/0; W-4 м; S-0,70 м.

(табло XXXIV. 15)

36. Константин II

Л. D N FL CL CONSTANTINVS NOB C – Бюст надясно с броня и лавров венец.
Op. IOVI CONS/ERVATORI – Юпитер прав, наляво, със скиптър и Виктория
 върху кълбо, в краката му – орел и пленник. В лявото поле: : X
 III

В отреза: SMNA

АЕ, д.- 19 мм, ПИН 47

(табло XXXIV. 16)

Хераклея, 321-324 г. RIC VII, 55

S от сондаж 7; дълб. 0,10 м след грейд.

37. Константин II

Л. CONSTANTINVS IVN NOB C – Бюст надясно с лавров венец.
Op. GLOR/IA EXERC/ITVS – Два воина прави насреща с едно военно знаме
 помежду си.

В отреза: SMKA.

АЕ, д.-15 мм, ПИН 66

(табло XXXIV. 17)

Кизик 336-337 г. RIC VII, 123

S от сервитута извън него.

38. Константин II

Л. DN CONSTAN/TINVS P F AVG – Глава надясно с лавров венец.
Op....LOR/IA EXERC/CITVS – Два война прави, насреща с едно военно знаме
 помежду им.

В отреза: SMKS*

АЕ, д.-14/16 мм, ПИН 64

Кизик, 337-339 г. LRBC 1292

S от сервитута извън него.

39. Констанс

Л. FL IVL CONSTANS NOB C – Бюст надясно с лавров венец.

Op. GLOR/IA EXERC/ITVS – Два война прави, между тях – едно знаме.

В отреза: SMKD

АЕ, д.-15 мм, ПИН 448

(табло XXXV. 1)

Кизик, 336-337 г. RIC VII, 129

Сектор II, от изхвърлената пръст.

40. Констанс

Л. FL CONSTANS NOB CAES – Бюст наляво с диадема.

Op. GLOR/IA EXERC/ITVS – Два война с едно знаме помежду им.

В отреза: SMNA

АЕ, д.- 15 мм, ПИН 568

(табло XXXV. 2)

Никомедия, 336-337 г. RIC VII, 202

Сектор: изток; кв. 4/3; коорд. С. 3,44/3. 0,54; от повърхността 0,60-0,65;
 светлокафява пръст 3 от вкопането.

41. Констанс

Л. ... – Бюст надясно

Op. GLOR/IA EXER/CITVS – Два война прави насреща с едно знаме помежду
 им.

В отреза: SMNA

АЕ, д.-12 мм, ПИН 7

Никомедия, 335-337 г. RIC VII, 202

На билото, на 10 м от цент. Южно при +350 м.

42. Констанс

Л. ...CONST.. – Глава надясно с лавров венец.

Op. GL....ITVS – Два война прави, насреща с военно знаме помежду им.

В отреза: SMKB •

AE, д.-14-15 мм, ПИН 495

Кизик, 337-339 г. LRBC I, 1290

Сграда Б; пом. II; напречен зид между помещение II и III.

43. Констанс

Л. D N CONS...P F AVG – Глава надясно с диадема.

Op. GLOR.... – Два война прави, насреща с едно военно знаме помежду им.

AE, д.-12/13 мм, ПИН 161

337-341 г.

Сектор II, от изхвърлената пръст.

44. Констанс

Л. D N CONSTAN/S P F AVG

Глава надясно с лавров венец.

Op. GLOR/IA EXERC/ITVS – Два война, помежду им – едно знаме.

AE, д.- 15 мм, ПИН 405

(табло XXXV. 3)

337-341 г.

Сондаж: кв. 0/-20; сваляне на ребро

45. Констанс

Л. D N CONSTAN/S P F AVG – Глава надясно с диадема.

Op. Във венец: VOT/XX/MVLT/XXX.

В отреза: CONSG*

AE, д.-14/16 мм, ПИН 160

Константинопол, 341-346 г. LRBC I, 1072

Сектор II; от изхвърлената пръст.

46. Констанс

Л. D N CONSTAN/S PF AVG – Глава надясно с диадема.

Op. VOT /XX/MVLT/XXX

AE, д.-15 мм, ПИН 358

341-346 г.

Сондаж: сграда Б, пом. 2; пласт с деструкции.

47. Делмаций

Л. FL IVL DELMATIVS NOV C – Бюст надясно с лавров венец.

Op. GLOR/IA EX.... – Два война прави с едно знаме помежду им.

В отреза: SMKГ

AE, д.-15-16 мм, ПИН 453

(табло XXXV. 4)

Кизик, 336-337 г. RIC VII, 132

От изхвърлена пръст.

48. Констанций II

Л. D N CONSTAN/TIVS P F AVG – Глава надясно с диадема.

Op. ...A EXERC/ITVS – Два война, помежду им – едно знаме.

В отреза: SMHΔ

AE, д.- 15 мм, ПИН 391

Хераклея, 337-341 г. LRBC I, 954

Сондаж: сграда Б, пом. 3; под деструкциите.

49. Констанций II

Л. CONSTAN/TIVS AVG – Бюст надясно с диадема.

Op. GLO....ITVS – Два война прави, насреща с едно знаме помежду им.

В отреза: SMANA

AE, д.-15 мм, ПИН 53

Антиохия, 337-341 г. LRBC I, 1382

На 5 м S от сондаж 5; дълб.-0,10 м от повърхността след грейдера.

50. Констанций II

Л. D N CONSTAN/TIVS P F AVG – Глава надясно с диадема.

Он. VOT /XX/MVLT/XXX

АЕ, д.- 13-16 мм, ПИН 359

(табло XXXV. 5)

341-346 г.

Сондаж: източна граница на с. II, насип.

51. Констанций II

Л. D N CONSTAN/TIVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. Във венец: VOT/XX/MVLT/XXX

АЕ, д.- 17-14 мм, ПИН № 449

341-346 г.

Сектор II, от изхвърлената пръст.

52. Констанций II

Л. Бюст надясно с диадема.

Он. Във венец: VOT/ XX/MVLT/ XXX

АЕ, д.-14 мм, ПИН 461

341-346 г.

Сектор II, от изхвърлената пръст.

53. Констанций II

Л. Глава надясно с диадема

Он. Войн пробжда повален конник

В отреза: TSB

АЕ2, д.-19/20 мм, ПИН 54

(табло XXXV. 6)

Тесалоника, 350 г. LRBC II, 1655

На 5 м S от сондаж 5; дълб. 0,10 м от повърхността.

54. Констанций II

Л. D N CONSTAN/TIVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. FEL TEMP/ REPARATIO – Войн пробжда повален конник.

В отреза: SMTS; в лявото поле –А

АЕ 3, д.- 18 мм, ПИН 465

(табло XXXV. 7)

Тесалоника, 351-354 г. LRBC II, 1681,

Сектор Изток (бивш сондаж 17), от изхвърлената пръст.

55. Констанций II

Л. D N CONSTAN/TIVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. FEL TEMP/..RATIO – Войн пробжда повален конник.

В отреза: SMHB

АЕ3, д.-16/17 мм, ПИН 58

Хераклея, 351-354 г. LRBC II, 1900

N от сондаж 5 на 3 м от W колче на 185 +360 в диам., от 0,5 м с N 56,57.

56. Констанций II

Л. Бюст надясно с диадема

Он. Войн пробжда повален конник

В отреза: ...ONS...

АЕ, д.- 12 мм, ПИН 2

Константинопол, 351-361 г.

От повърхността.

57. Констанций II

Л. D N CONSTAN/TIVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он.MP RE/PARATIO – Войн пробжда повален конник.

В отреза: ..МКА
 АЕЗ, д.- 16-18 мм, ПИН 791
 Кизик, 351-361 г.
 Яма 119, от изхвърлената пръст.
 58. Констанций II
 Л. CONSTAN/TIVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.
 Оп.../..ERATIO – Войн пробожда повален конник. В лявото поле: •М•
 В отреза: SMK...
 АЕ, д.-16/17 мм, ПИН 48
 Кизик, 355-361 г. LRBC II, 2502
 На 1,5 м S от сондаж 7, дълб.-0,10 м от повърхността.

59. Констанций II

Л. Бюст надясно с диадема.
 Оп. Войн пробожда повален конник.
 АЕЗ, 15 мм, ПИН 795
 351-361 г.
 Яма 119; от изхвърлената пръст.

60. Констанций II

Л...TIVS... – Бюст надясно с диадема.
 Оп. Войн пробожда повален конник.
 АЕ 3, д.-15-16 мм, ПИН 767
 351-361 г.
 “Голям ров“, яма 119; от пов. 0,20 – от засич.

61. Констанций II

Л. Бюст надясно с диадема
 Оп. Войн пробожда повален конник.
 АЕЗ, д.-15 мм, ПИН № 62
 N от сондаж IX на нивото на сондажа в сервитута.

62. Констанций II

Л. D N CONSTAN/TIVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.
 Оп. S.... – Императорът прав, насреща с кълбо и копие.
 В отреза: SMK..
 АЕ 4, д.-15-17 мм, ПИН 766
 Кизик, 355-361 г. LRBC II, 2504
 “Голяв ров“, яма 119; от пов. 0,20 от засич.

63. Констанций II

Л...СО.../TIVS PF AVG – Бюст надясно с диадема.
 Оп. .../ PVBLICE – Императорът прав, насреща с кълбо с копие в ръце.
 АЕ 4, д.-14-15 мм, ПИН459
 355-361 г.
 Сектор II, от изхвърлената пръст

64. Констанций II

Л...../IVS PF A.... – Бюст надясно с диадема.
 Оп./ PVBL.... – Императорът прав насреща с кълбо с копие в ръце.
 АЕЗ, д.-14 мм, ПИН 43
 355-361 г.
 S от сондаж 7 след грейд.; дълб.-10 м от пов.
 65. Констанций Гал
 Л. D N CONSTAN/TIVS NOV S – Бюст надясно.
 Оп. FEL TEMP/ – Войн пробожда повален конник.
 В отреза: SMH....

АЕЗ, д.-16 мм, ПИН 105 (табло XXXV. 8)
Хераклея, 351-354 г. LRBC II, 1901
Е1/2; 1,60 м от Е страна на квадрата.

66. Констанций Гал

Л. D N FL CL CONS... – Бюст надясно с броня.
Op. FEL TEMP.... – Войн пробжда повален конник. В лявото поле: В*
В отреза: CONS....
АЕЗ, д.-18 мм, ПИН 171
Константинопол, 351-354 г. RIC VIII, 120
Сектор II, изхвърлената пръст на Sot сервитута.

67. Констанций Гал

Л. D N FL CL CONSTAN.... – Бюст надясно.
Op. FEL TEMP RE/.... – Войн пробжда повален конник.
АЕЗ, д.-16 мм, ПИН 95
351-354 г.
Сектор II, кв. -10/-10, S1/2, II Пл.; дълб.-0,10-0,20 м.

68. Юлиан II Апостат

Л. Л. D N FL CL IVL...NOB CAES – Бюст надясно.
Op. D N FL CL IVL...NOL CAES Войн пробжда повален конник.
В лявото поле: М
АЕ, д.-14/15 мм, ПИН 83 (табло XXXV. 9)
355-361 г.
На N от сондаж IX (границата на сервитута).

69. Юлиан II Апостат

Л.NVS PF AVG – Бюст надясно с диадема.
Op...../PVBLICE – Императорът прав, насреща с кълбо и копие.
АЕ 4, д.-15 мм, ПИН 562 (табло XXXV. 10)
361-363 г.
кв. -10/5; ненанесена яма С. От с. Зид на сгр. Б от ЦР; коорд. -6,50/6,50.

70. Константиновата династия

Л. Изтрито.
Op. Два война с едно военно знаме помежду им.
В отреза: ...MN....
АЕ, д.-15 мм, ПИН 99
335-341 г.
На 2 м S от сондаж 5; дълб. 0,10 м от трейдера.

71. Константиновата династия

Л. CON.... – Бюст надясно с диадема.
Op....IA EXER... – Два война прави, насреща с едно военно знаме помежду им.
АЕ, д.-12/13 мм, ПИН 55
337-341 г.
На 2 м E от сондаж 5; дълб.-0,10 м.

72. Константинова династия

Л. Бюст надясно.
Op. VOT/XX/MVLT/XXX
В отреза: •SMA...
АЕ, д.-13/14 мм, ПИН 9
Антиохия, 341-346 г.
Сондаж V.

73. Константинова династия

Л. Бюст надясно с диадема.

Он. Във венец: VOT/ XX/MVLT/ XXX

АЕ, д.-12 мм, ПИН 464

341-346 г.

Сектор II, 30/30, повърхностен слой.

74. Константинова династия

Л. Изтрито.

Он. VOT/ XX/MVLT/XXX

АЕ, д.-11 мм, ПИН № 6

341-346 г.

От повърхността на 10 м от центр. линия м+340

75. Константинова династия

Л. Бюст надясно.

Он. ...PVBLICE – Императорът прав, насреща с кълбо и копие.

АЕ4, д.-16 мм, ПИН 645

355-361 г.

Сектор II; Л. 117; коорд.-на границата с компл. 118, където се застъпват; от пов. 2,00 м.

76. Константинова династия

Л. Бюст надясно с диадема.

Он. ...PVBLI... – Императорът прав, насреща с кълбо и копие.

АЕ4, д.-15 мм, ПИН 483

355-363 г.

Сектор II, яма 129, 1 м С от 5/0; 4,3 ЮИ от 5/5; от пов. 0,50

77. Йовиан

Л. D N IOVIA/NVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. Във венец: VOT/ [V]/ MVLT/ X

В отреза: GSIRM

АЕ 3, д.-19-20 мм, ПИН 111

(табло XXXV. 11)

Сирмиум, 363-364 г. LRBC II, 1623

Сектор II, кв. -10/0.

78. Валентиниан I

Л. D N VALENTIN..... – Бюст надясно с диадема.

Он. Виктория в ход наляво.

В отреза: SM...

АЕ3, д.-16 мм, ПИН 77

364-375 г.

S от сервитута.

79. Валентиниан I

Л. D N VALENTIN.. – Бюст надясно с диадема.

Он. GLORIA RO/MANORVM – Владетелят в ход надясно влачи пленник.

В отреза: TES; в дясното поле: A

АЕ3, д.-16 мм, ПИН 446

(табло XXXV. 12)

Тесалоника, 367-375 г.

Сектор II, от изхвърлената пръст

80. Валенс

Л. D N VALEN/S P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. RESTITV/.... – Владетелят прав, насреща с Виктория и военно знаме в

ръце.
В отреза: SMK....
АЕЗ, д.-15-17 мм, ПИН 790
Кизик, 364-365 г. LRBC II, 2516
Яма 119; от изхвърлената пръст.

81. Валенс

Л. D N VALEN/S P F AVG – Бюст надясно с диадема.
Op. GLORIA RO/MANORVM – Владетелят в ход надясно влачи пленник.
В отреза: SMKB
АЕЗ, д.-16-18 мм, ПИН 694 (табло XXXV. 13)
Кизик, 364-375 г. LRBC II, 2518, 2527

82. Валенс

Л. Бюст надясно.
Op. SECVRITAS/REIPVBLICAE – Виктория в ход наляво.
В отреза: SM...
АЕЗ, д.-17/20 мм, инв. № 8 (табло XXXV. 14)
5 м южно от N колче + 340 м

83. Валенс

Л. D N VALENS... – Бюст надясно с диадема.
Op.PVBLICAE – Виктория в ход наляво.
В отреза: CONSG; в лявото поле: *
АЕЗ, д.-16 мм, ПИН 792
Константинопол, 366-367 г. LRBC II, 2088
Яма 119; от изхвърлената пръст

84. Валенс

Л. D N VALEN/S P F AVG – Бюст надясно с диадема.
Op. SECVRITAS/REIPVBLICAE – Виктория в ход наляво.
В отреза: SECVNDA
АЕЗ, д.-17 мм, ПИН 330
Рим, 367-375 LRBC II, 713
Сондаж: кв. I5/-5; -3,20/2,9; под деструкциите.

85. Валенс

Л. D N VAL.../...P F AVG – Бюст надясно с диадема.
Op. GLORIA ROMANORVM – Владетелят в ход надясно, влачи пленник. В лявото поле: *
В отреза: ..ONS
АЕЗ, д.- 11/13 мм, ПИН 4 (табло XXXV. 15)
Константинопол, 367-375 г. LRBC II, 2086
Сондаж V.

86. Валенс

Л. D N VALEN..... – Бюст надясно с диадема.
Op...... Владетелят с лабарум, в ход надясно, влачи пленник.
АЕЗ, д.- 15 мм; ПИН 440
364-375 г.
Кв. 0/10, сектор II, ЮИ ъгъл.

87. Валенс

Л. D N VALEN/.... – Бюст надясно с диадема.
Op. Виктория в ход наляво.
АЕЗ, д.-15/18 мм, ПИН 69
364-375 г.
10 м S от репер на 189 + 320.

88. Валенс

Л.AL... – Бюст надясно с диадема.

Он. Виктория в ход наляво

В отреза: CON...

АЕЗ, д.-16/18 мм, ПИН 56

Константинопол, 364-375 г.

На 3 м от W колче на 189 + 360 в диам. От 0,5 м с N57,58.

89. Грациан

Л. D N GRATIANVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. GL.../ANORVM – Владетелят в ход надясно влачи пленник. В лявото поле: O, в дясното: R

К

В отреза: ΔSISCA(?)

АЕЗ, д.-15/18 мм, ПИН 57

(табло XXXV. 16)

Сисция, 367-375 г.

N от сондаж 5, на 3 м от W колче на 189 +360 в диам. От 0,5 м с N 56, 58.

90. Грациан

Л. D N GRATIA/NVS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. SECVRIT.../REIPVBLICAE – Виктория в ход наляво. В лявото поле: Г

В отреза: SMHA

АЕЗ, д.-17/18 мм, ПИН 93

(табло XXXV. 17)

Хераклея, 367-375 г.

Сектор II, кв.-10/0; дълб. 0,15-0,20 м E S.

91. Валентиниан II

Л. D N VALENTINIANVS PF AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. SALVS...PVB... – Виктория в ход наляво, влачи пленник.

АЕ4, д.-11 мм, ПИН 441

(табло XXXV. 18)

383-392 г.

92. Валентинианова династия

Л. Бюст надясно с диадема

Он. Владетелят в ход надясно, влачи пленник.

АЕЗ, д.- 13 мм, ПИН 60

364-378 г.

N от сондаж IX на нивото на сондажа в сервитута

93. Валентинианова династия

Л. Изтрито.

Он. Императорът в ход надясно, влачи пленник.

АЕЗ, д.- 14-15 мм, ПИН 362

364-378 г.

Сондаж: сграда Б, пом. 2; дълб. -0,62 м; -5,05/-1,84.

94. Валентинианова династия

Л. Бюст надясно.

Он. Виктория в ход наляво.

АЕЗ, д.-14 мм 364-378 г., ПИН 61

N от сондаж IX на нивото на сондажа в сервитута

95. Валентинианова династия

Л. Бюст надясно с диадема.

Он. Виктория в ход наляво

АЕ, д.-11 мм, ПИН 3

364-378 г.

Сондаж III

96. Валентинианова династия

Л. Бюст надясно с диадема.

Он. (като № 93 или 94?)

АЕ, д.-15 мм, ПИН 11

364-378 г.

97. Геодосий I

Л. Бюст надясно.

Он. SALVS REIPUBLICAE- Виктория в ход наляво влачи пленник.

АЕ, д.-12/15 мм, ПИН 17

(табло XXXV. 19)

383-395 г.

По оста на км 189 + 361.

98. Аркадий

Л. D N ARCADIVS P F AVGVSTVS – Бюст надясно с диадема.

Он. VIRTVS E/XERCITI – Императорът надясно със военно знаме и кълбо в ръце. В краката му – пленник.

В отреза: CONSD ; в лявото поле – христограма.

АЕ2, д.- 21-22 мм, ПИН 360

(табло XXXV. 20)

Константинопол, 383-392, LRBC II, 2179

Сондаж: сграда Б, пом. 2; дълб. -0,66 м ?; ЮЗ ъгъл.

99. Аркадий

Л. D N ARCADIVS PF AVG – Бюст надясно с диадема

Он. VIRTVS E/XERCITI – Владетелят прав надясно с лабарум и кълбо. В краката му седнал пленник.

В отреза: SMKD

АЕ2, д.-20/22 мм, ПИН 87

(табло XXXV. 21)

Кизик, 383-392 г. LRBC II, 2566

N от осовата линия.

100. Аркадий

Л. ...ARCADI/VS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. ./EXERCIT – Виктория права наляво увенчава владетеля прав, насреща й.

АЕ3, д.-16/17 мм, ПИН 94

395-402 г.

Сект. II, кв.-10/0; дълб. – 0,20 м E S.

101. Хонорий

Л. D N HONORI/VS P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. VIRTVS/EHE..... – Виктория права, наляво, увенчава с венец императора, прав, насреща.

В отреза: CONS

АЕ3, д.- 18 мм, ПИН 361

(табло XXXVI. 1)

Константинопол, 395-408 г. LRBC II, 2206

Сондаж: кв. 5/0; дълб. 0,05 м; 7,23/4,11.

102. 383-395 г.

Л.P F AVG – Бюст надясно с диадема.

Он. Виктория влачи пленник наляво.

АЕ4, д.-11 мм, ПИН 316

Сондаж: кв.-10/-10; дълб. 0,10 м.

103. 383-395 г.

Л. Бюст надясно.

Оп. Виктория в ход наляво.

АЕ4, д.-14 мм, ПИН 328

Сондаж: сграда Б, открита в рампата от сграда Б от 2003 г.

104. 383-395 г.

Л. Изтрито.

Оп. Виктория в ход наляво.

АЕ4, д.-11-12 мм, ПИН 333

Сондаж: кв. -10/-5; -7,9/-0,9; сграда Б, помещение 2, пласт под деструкциите.

105. 383-395 г.

Л. Бюст надясно с диадема.

Оп. Виктория в ход наляво, влачи пленник.

АЕ4, д.-12 мм, ПИН 84

10 м S от репер на 189 + 320.

106. 395-408 г.

Л. Изтрито.

Оп. Следи от изображение на Виктория, която увенчава с венец императора.

АЕ 3, фрагмент, 9-15 мм, ПИН 332

Сондаж: -5/-5; -2,5/-3,30; сграда Б, помещение 2, под деструкциите.

107. Неопределяема монета III-IV в.

АЕ, д.-21 мм, инв. № 445

Сектор II, от изхвърлената пръст.

108. Неопределяема монета, IV в

АЕ, 13-15 мм, ПИН 601 (отчупена част от ядрото)

Сектор II; сонд. 8, ЮИ; коорд. Разт-е;;от пов. 0,40 от оградния зид; местонахождение – до таза на говедото.

109. Неопределяема монета, втората половина на IV в.

Л. и *Оп.* – Изтрити.

АЕ 3, д.-14 мм, ПИН 439

Кв.20/10, сектор II, правоъгълна, вкопана структура, северна част.

110. Неопределяема монета, втората половина на IV в.

Л. Бюст надясно с диадема.

Оп. Изтрито.

АЕ, д.-14-15 мм, ПИН 460

Сектор II, от изхвърлената пръст.

111. Неопределяема монета, края на IV в.

Фрагмент от АЕ монета, ПИН 16

N ½ на трасето между км 189 + 340 м 189 + 360.

112. Неопределяема монета, края на IV в.

Фрагмент от АЕ монета, ПИН 15

Сондаж 9.

113. Неопределяема монета, края на IV-нач. на V в

АЕ, д.-9/11 мм, ПИН 68

10 м S от репер на 189 + 320.

114. Неопределяема монета, V в.

АЕ, д.-6/7 мм, ПИН 49

На 1,5 м S от сондаж :, дълб.-0,10 м от повърхността.

115. Юстиниан I

Λ. D N IVSTINI/..... – Бюст надясно с диадема.

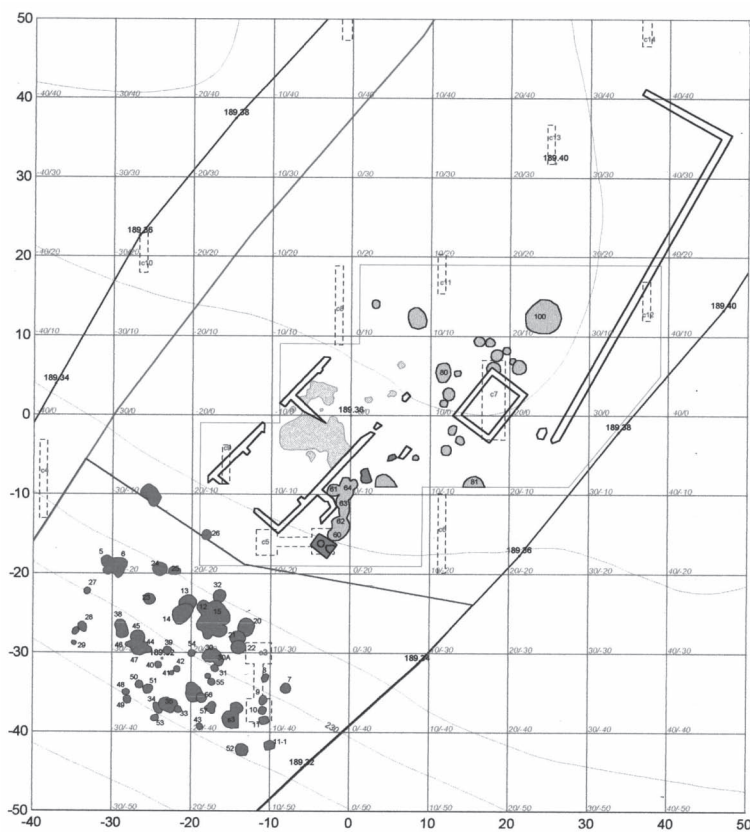
Op. M; вляво-звезда; горе-кръст; долу-СО...

AE, 40 нумии, 28-30 мм, ПИН 457

(табло XXXVI. 2)

Константинопол (преди реформата от 539 г.).

Сектор II, от изхвърлената пръст.

Фиг. 1. План на късноримско неукрепено селище при с. Малко Тръново,

Монетарница емисия год.	R	Aq	Sis	Sirm	Tes	Her	Cons	Nic	Kuz	Ant	неидент. Монет.	Общо
292	1											1
296-297	1											1
296-298						1						1
307						1						1
312-313	1											1
313								1			1	2
313-315									1			1
317						1						1
317-320										1		1
319			1									1
319-320			1									1
320					1							1
320-321		1										1
321-324						1		1				2
324						1						1
324-325				1								1
326-330							1					1
330-335							1		1			2
336-337							1	2	3			6
335-341											1	1
337-339									2			2

Монетарница емисия год.	R	Aq	Sis	Sirm	Tes	Her	Cons	Nic	Kuz	Ant	неидент. Монет.	Общо
337-341						1		1		1	4	7
341-346										1	9	10
350					1							1
351-354					1	2	1				1	5
351-361							1		1		3	5
355-361									2		4	6
355-363											1	1
361-363											1	1
363-364				1								1
364-375							1		2	1	8	12
366-367							1					1
367-375	1		1		1	1	1					5
383-392							1		1			2
383-395											6	6
395-408							1				2	3
III-IV в.											1	1
IV-нач.V в.											6	6
V в.											1	1
Юстиниан I							1					1
общо	4	1	3	2	4	9	11	5	13	4	49	105

Таблица I.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

- Тонкова, Лозанов 2004:** М. Тонкова, И. Лозанов. Спасителни археологически разкопки на тракийско ямно светилище и късноримско имение в м. Козлука, с. Малко Тръново, община Чирпан (обект № 11 по трасето на АМ „Тракия“, ЛОТ 1). – В: Археологически открития и разкопки през 2003 г. София, 2004, 58-60.
- Тонкова, Димитров 2005:** М. Тонкова, И. Лозанов. Археологическо проучване на тракийско ямно светилище и късноримско домакинство в м. Козлука, с. Малко Тръново, община Чирпан (обект № 11 по трасето на АМ „Тракия“, ЛОТ 1). – В: Археологически открития и разкопки през 2004 г. София, 2005, 97-100.
- LRBC** = R. D. G. Carson, J.P.C. Kent. Late Roman Bronze Coinage A.D. 32-498. London, 1960.
- RIC V/II** = P. H. Webb. The Roman Imperial Coinage V, part 2, London, 1967.
- RIC VI** = S.H.V. Sutherland. The Roman Imperial Coinage VI, London, 1967.
- RIC VII** = P. Bruun. The Roman Imperial Coinage VII, London, 1966.
- Sutherland 1974:** С.Н.В. Sutherland. Monnaies romaines. Friburg, 1974.
- Varbanov I 2007:** I. Varbanov. Greek Imperial Coins Vol.I, Burgas, 2007.

ТЕКСТ КЪМ ИЛЮСТРАЦИИТЕ:

Табло XXXIII 1-10, XXXIV 1-17, XXXV 1-21, XXXVI 1-2. Монети от късноримско неукрепено селище при с. Малко Тръново, Чирпанско.

COINS FROM A LATE ROMAN UNFORTIFIED SETTLEMENT
IN KOLOA, MALKO TRANOVO VILLAGE (SITE N 11 ALONG
THRACIA HIGHWAY BED, LOT 1)

Bistra Bozhkova
(Summary)

A significant in amount numismatic complex was registered during the archaeological research of the Late Roman unfortified settlement near Malko Tranovo village. It is dating from the period of the 3rd – late 4th/ early 5th c. The coins reveal the existence of a coin circulation on the territory of the settlement – in the 3rd c. it was limited in size and entering without interruption into a more intensive phase during the reign of the heirs of Constantine I. For certain the circulation continued until the initial years of the 5th c. So far it is difficult to say whether it was renewed in the early 6th c. due to the presence of one only coin of 40 nummi of Justinian I.